

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૧૩૬૮૫/૨૦૧૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

=====

૧.	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?	હા
૨.	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવું કે નહીં ?	હા

૩.	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪.	શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે ?	ના
૫.	શું આ ચુકાદો દીવાની ન્યાયાધીશને પરીપત્રીત કરવાનો છે ?	ના

=====

સુપરિમાનેન ચેતનભાઈ રાવલ....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ર....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

હાજરી:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી મેહુલ શરદ શાહ, વકીલ

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ માટે સુશ્રી શ્રુતિ પાઠક, વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ – ૩ માટે શ્રી એચ એસ મુનશો, વકીલ

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ને સીધી બજવણી દ્વારા નોટિસ આપેલ છે.

=====

કોરમ : માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

તારીખ : ૨૪/૧૨/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

૧. નિયમ. શ્રીમતી શ્રુતિ પાઠક, વિદ્વાન સહાયક શાસકીય વકીલ, પ્રતિવાદી નં.૧- ગુજરાત રાજ્ય માટે નિયમની નોટિસની તામિલમાંથી મુક્તિ સ્વીકારે છે અને શ્રી એચ.એસ. મુનશો, વિદ્વાન વકીલ, પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩ માટે નિયમની નોટિસોની તામિલમાંથી મુક્તિ સ્વીકારે છે. કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, તથા સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોના સંમતિથી, આ અરજીનો અંતિમ રીતે સુનાવણી કરીને નિર્ણય કરવામાં આવે છે.

૨. અરજદાર, જે કોઠારા ગ્રુપ ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ તરીકે ચૂંટાયા હતા, તેમણે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ અરજી દાખલ કરી છે, જેમાં મંડામસની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય દિશાનિર્દેશ જારી કરવાની પ્રાર્થના કરી છે, જેથી અરજદાર વિરુદ્ધના અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવને સ્વીકારતો કોઠારા ગ્રુપ ગ્રામ પંચાયતનો તા. ૦૪.૦૯.૨૦૧૪નો ઠરાવ/ કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવે.

૩. સંક્ષેપમાં જણાવેલ મુજબ, કેસની હકીકતો એવી છે કે અરજદારને કોઠારા જૂથ ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ તરીકે ૧૭.૦૧.૨૦૧૨ના રોજ ચૂંટવામાં આવી હતી.

ત્યારથી ઉપરોક્ત અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પસાર થાય ત્યાં સુધી તે પદના કાર્યો બજાવતી અને ફરજો નિભાવતી હતી. અરજદારના વિરુદ્ધના અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ અંગે ચર્ચા કરવા માટે ગ્રામ પંચાયતની બેઠક ૧૪.૦૩.૨૦૧૪ના રોજ બોલાવવામાં આવી હતી. જોકે, તે તારીખે બેઠકમાં એકપણ સભ્ય હાજર રહ્યો નહોતો. માત્ર અરજદાર જ હાજર હતી, તેથી અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પસાર થઈ શક્યો નહોતો. ત્યારબાદ, અરજદારના વિરુદ્ધના અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ અંગે ચર્ચા કરવા માટે કોઠારા જૂથ ગ્રામ પંચાયતના કાર્યાલય ખાતે ૦૪.૦૮.૨૦૧૪ના રોજ ગ્રામ પંચાયતની બેઠક બોલાવવામાં આવી, જેમાં તેર સભ્યોમાંથી અરજદારને સમાવેશ કરીને કુલ અગિયાર સભ્યો હાજર રહ્યા હતા. ઉક્ત બેઠકનું અધ્યક્ષસ્થાન ઉપસરપંચે કર્યું હતું. કાર્યવાહી શરૂ થયા બાદ, ઉપસરપંચે તરત જ સભ્યોને અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવના સમર્થનમાં અથવા વિરોધમાં હાથ ઊંચા કરવા કહીને મતદાન કરાવવાનું કહ્યું. સંક્ષેપમાં, કોઈ ચર્ચા કર્યા વિના અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ મત માટે મુકવામાં આવ્યો અને અરજદારને સભાસમક્ષ પોતાનો પક્ષ રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવી નહોતી. દસ સભ્યોએ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવના સમર્થનમાં મત આપ્યો, એક સભ્યે તેનો વિરોધમાં મત આપ્યો, જ્યારે બે સભ્યો ગેરહાજર રહ્યા. આ રીતે અરજદારના વિરુદ્ધનો અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પસાર થયો અને ઉપસરપંચ તથા તલાટી-કમ-મંત્રી તેમજ તાલુકા વિકાસ કચેરીના અધિકારી દ્વારા તેના પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા. અરજદારની ફરિયાદ એવી છે કે ગુજરાત પંચાયતો અધિનિયમ, ૧૯૮૩ની કલમ ૫૬(૩)ની જોગવાઈઓ અનુસાર, જે સરપંચ વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ પસાર કરવાનો પ્રસ્તાવિત

હોય, તેને આવી બેઠકની કાર્યવાહીમાં બોલવાનો અથવા અન્ય રીતે ભાગ લેવાનો અધિકાર રહેશે (મત આપવાના અધિકાર સહિત). ગીતાબેન ભરતભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, જે ૨૦૦૬(૧) જી.એલ.એચ. ૯૧ માં અહેવાલિત છે, તે કેસના ચુકાદા મુજબ કાયદાની ઉક્ત જોગવાઈ ફરજિયાત સ્વરૂપની છે. આ ટૂંકા આધાર પર અરજદારે વર્તમાન અરજી દ્વારા તેના વિરુદ્ધ પસાર કરાયેલા અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવને પડકાર્યો છે.

૪. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મેહુલ શરદ શાહએ રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ પસાર કરતો તા. ૦૪.૦૯.૨૦૧૪ નો ઠરાવ સ્પષ્ટ કરે છે કે અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ પસાર કરવામાં આવ્યો તે પહેલાં અરજદારને બોલવાની તક આપવામાં આવી નહોતી. તા. ૦૪.૦૯.૨૦૧૪ ના રોજ યોજાયેલી બેઠકમાં અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ મતદાન માટે મુકવામાં આવે તે પહેલાં અરજદારને ગૃહને સંબોધવાની પરવાનગી આપવામાં આવી નહોતી, જેના પરિણામે ન્યાયનો ગંભીર ભંગ થયો છે. અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવ અંગે ચર્ચા કરવા બોલાવવામાં આવેલી બેઠકને સંબોધવાનો અધિકાર અરજદારને ઉપલબ્ધ કાયદેસર અધિકાર છે. ન્યાયના હિતમાં મતદાન પહેલાં અરજદારને ગ્રામ પંચાયત સમક્ષ પોતાનો પક્ષ રજૂ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવવી જરૂરી હતી.

૫. અરજદાર તરફના વિદ્વાન વકીલે ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં ગીતાબેન ભરતભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યઓ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આવેલ ચુકાદા પર તેમજ અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓ પર આધાર મુક્યો છે.

૬. પ્રતિવાદી નં.-૩ કોત્હારા જૂથ ગ્રામ પંચાયત, તાલુકા અબડાસા, જિલ્લો કચ્છના તલાટી-કમ-મંત્રી તરફથી તારીખ ૦૭.૧૦.૨૦૧૪ના રોજ પ્રતિજ્ઞાપિત જવાબી સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. ઉક્ત જવાબી સોગંદનામાના ફકરા-૭, ૮ અને ૧૧માં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ ચર્ચાઈ રહ્યો હતો તે સમયે અરજદારને સભાને સંબોધવાની તક આપવામાં આવી હતી, પરંતુ તેણીએ તે તક સ્વીકારી નહોતી અને સભાને સંબોધવામાં નિષ્ફળ ગઈ હતી.

૭. પ્રતિવાદી નં.૨-તાલુકા વિકાસ અધિકારીએ પણ અરજીનો વિરોધ કરતાં તા. ૧૭.૧૧.૨૦૧૪ના રોજ સોગંદનામું-જવાબ દાખલ કર્યું છે. તેમ છતાં, ઉક્ત સોગંદનામામાં અરજદારને સાંભળવાની તક આપવામાં આવી હોવાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી, જોકે તેમાં ફકરા-૪માં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે બેઠકની સમગ્ર કાર્યવાહીનું વિડિયોગ્રાફી કરવામાં આવ્યું હતું અને તેની કોમ્પેક્ટ ડિસ્ક (CD) ગ્રામ પંચાયતના તલાટી-કમ-મંત્રી પાસે ઉપલબ્ધ છે.

૮. ત્યારબાદ, પ્રતિવાદી નં. ૨-અબડાસા તાલુકા વિકાસ અધિકારી તરફથી તા. ૧૯.૧૨.૨૦૧૪ના રોજ પ્રતિશપથપત્રનો વધુ એક જવાબી સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં જણાવાયું છે કે તેમણે બેઠકની કોમ્પેક્ટ ડિસ્ક નિહાળી છે અને તેમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદાર વિરુદ્ધ તેના સામે અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો તેવી બેઠકનું અધ્યક્ષસ્થાન સંભાળતા ઉપસરપંચ દ્વારા અરજદારને સભાને સંબોધવાનો અવસર આપવામાં આવ્યો નહોતો. વધુમાં એવું પણ જણાવાયું છે કે અબડાસા તાલુકા પંચાયતના એક્સ્ટેન્શન અધિકારી નિરીક્ષક તરીકે બેઠકમાં હાજર રહ્યા હતા, જ્યારે તલાટી-કમ-મંત્રી ગ્રામ પંચાયતના સચિવ તરીકે બેઠકમાં ઉપસ્થિત હતા.

૯. પ્રતિવાદી નં. ૩-કોઠારા જૂથ ગ્રામ પંચાયતના તલાટી-કમ-મંત્રી જિતેન્દ્ર એસ. પ્રજાપતિએ પણ તા. ૧૯.૧૨.૨૦૧૪ના રોજ વધુ એક સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે. ઉક્ત સોગંદનામાની બાબતો રસપ્રદ વાંચનરૂપ છે અને નીચે પુનઃપ્રસ્તુત કરવામાં આવે છે:

“હું, જિતેન્દ્ર એસ. પ્રજાપતિ, તલાટી-કમ-મંત્રી, કોઠારા ગ્રુપ ગ્રામ પંચાયત, અબડાસા તાલુકા પંચાયત, જિલ્લા કરછ, આથી ગંભીરતાપૂર્વક પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક નિવેદન કરું છું અને શપથપૂર્વક જણાવું છું કે હાલની કાર્યવાહીમાં મેં અગાઉથી જ જવાબરૂપ સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે અને તેથી નીચે મુજબ વધુ જવાબરૂપ સોગંદનામું દાખલ કરવાની પરવાનગી પ્રાર્થું છું:

૧. પ્રતિવાદી નં. ૩ વિનમ્રતાપૂર્વક રજૂ કરે છે કે જવાબી સોગંદનામામાં તેણે ઉલ્લેખ કર્યો છે કે અરજદાર વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો હોવાથી તેને ગૃહને સંબોધવાની તક આપવામાં આવી હતી. સોગંદકર્તાએ વધુમાં એ પણ જણાવ્યું છે કે બેઠકની કાર્યવાહીનું વિડિયોગ્રાફી કરવામાં આવી હતી અને તેની કોમ્પેક્ટ ડિસ્ક ઉપલબ્ધ છે.

૨. પ્રતિવાદી નં. ૩ અત્યંત નમ્રતાપૂર્વક રજૂ કરે છે કે સંક્ષિપ્ત કોમ્પેક્ટ ડિસ્ક (CD)ના અવલોકન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ગ્રામ પંચાયતના ઉપસરપંચ, જેઓ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરી રહ્યા હતા, તેમણે અરજદારને એવું જાણ કરેલ ન હતું કે ઉક્ત અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવને મતદાન માટે મૂકવામાં આવે તે પહેલાં તેણીને ગૃહને સંબોધવાનો અવસર ઉપલબ્ધ હતો.

હલફનામાકર્તા, અરજદારને ગૃહને સંબોધવાનો અવસર આપવામાં આવ્યો હતો એવી હકીકત શપથપૂર્વક રજૂ કરવા બદલ, નિશર્ત માફી અત્યંત નમ્રતાપૂર્વક અર્પે છે. હલફનામાકર્તા રજૂ કરે છે કે ઉક્ત નિવેદન કોઈ ગૂઢ હેતુસર કે માનનીય અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરવાના ઉદ્દેશ્યથી કરવામાં આવેલ ન હતું. હલફનામાકર્તા રજૂ કરે છે કે તેણે ૧૫/૧૧/૨૦૧૧ના રોજ સેવામાં જોડાણ કર્યું છે અને તેની ઉંમર, અનુભવનો અભાવ તથા તેની સામે રહેલી દીર્ઘ કારકિર્દીને ધ્યાનમાં લેતાં, ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય આદેશો પસાર કરીને માનનીય અદાલત તેની નિશર્ત માફી સ્વીકારી હલફનામાકર્તાને ક્ષમા કરે તેવી અત્યંત નમ્ર પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે.”

૧૦. પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ દ્વારા દાખલ કરાયેલા વધુ સોગંદનામાઓ આ અદાલતના ધ્યાન પર લાવ્યા બાદ, જણાવાયેલા પ્રતિવાદીઓ તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશોએ રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલ બિનશરતી માફી સ્વીકારવામાં આવે, અને સંક્ષિપ્ત ડિસ્કનું અવલોકન

કર્યા પછી એવું જણાયું છે કે અરજદારને સાંભળવાની કોઈ તક આપવામાં આવી નહોતી, તેથી કાયદા અનુસાર યોગ્ય આદેશો કરવામાં આવે.

૧૧. શ્રીમતી શ્રુતિ પાઠક, વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ, રજૂ કરે છે કે રાજ્ય સરકાર વિવાદ કરનાર પ્રતિવાદી નથી અને રજૂ કરવા માટે તેની પાસે કોઈ રજૂઆત નથી.

૧૨. જે સરપંચ સામે અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ મત માટે મૂકવામાં આવી રહ્યો હોય, તેવા સરપંચના અધિકાર સંબંધિત કાનૂની સ્થિતિ આ અદાલતે ગીતાબેન ભરતભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદામાં નીચે મુજબ સ્પષ્ટપણે દર્શાવી છે:

“૧૪. ઉપરોક્ત ન્યાયિક ઉચ્ચારણોના આધારે, એ તપાસવું આવશ્યક બને છે કે ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓ, જેમાં એવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે કે સરપંચ, અથવા જેવી સ્થિતિ હોય તે પ્રમાણે ઉપસરપંચ, પોતાના વિરુદ્ધ અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવ અંગે ચર્ચા થતી બેઠકનું અધ્યક્ષસ્થાન ભલે ન સંભાળે, છતાં તેને અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવની કાર્યવાહી દરમિયાન, જેમાં મતદાનનો અધિકાર પણ સમાવેશ પામે છે, બોલવાનો અથવા અન્ય રીતે તેમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર રહેશે; તે કાયદાની ફરજિયાત આવશ્યકતા છે કે માત્ર માર્ગદર્શક સ્વરૂપની છે,

જેથી આવી આવશ્યકતાનું કડક પાલન ન થયું હોય તો પણ અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવની કાર્યવાહી દૂષિત ગણાશે નહીં.

૧૫. ઉપરોક્ત ઉદ્દેખિત અધિનિયમ અને ઉદ્દેખિત નિયમોની સંબંધિત જોગવાઈઓના ઉપરોક્ત અવલોકનથી અને વિશેષ કરીને નિયમ ૨૯ થી ૩૫ પરથી, એવું જોવામાં આવે છે કે પંચાયતના સભ્ય તરીકેની હેસિયતમાં પણ, જેના વિરુદ્ધ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ હાથ ધરવામાં આવી રહ્યો હોય તેવા સરપંચને, અવશ્ય, ઉદ્દેખિત નિયમોની ૨૯ થી ૩૫માં સમાવવામાં આવેલી જોગવાઈઓને આધિન રહીને, ભાગ લેવાનો અને બોલવાનો અધિકાર રહેશે. ઉદ્દેખિત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) માત્ર આ અધિકારનું સંરક્ષણ જ કરતી નથી, પરંતુ આ પાસાને પણ ઉજાગર કરે છે કે સરપંચ, અથવા જે તે સંદર્ભમાં ઉપસરપંચ, જે અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવનો સામનો કરી રહ્યો હોય, તે આવી બેઠકનું અધ્યક્ષસ્થાન તો નહીં કરે, પરંતુ તેને આવી બેઠકની કાર્યવાહી દરમિયાન બોલવાનો અથવા અન્ય રીતે તેમાં ભાગ લેવાનો તેમજ મતદાન કરવાનો પણ અધિકાર રહેશે. “આવી બેઠકની કાર્યવાહી દરમિયાન બોલવાનો અથવા અન્ય રીતે ભાગ લેવાનો અધિકાર રહેશે” એવા શબ્દો વિધાનમંડળે વિચારી-વિમર્શીને ઉપયોગમાં લીધા છે અને જ્યાં સુધી કાયદાની અનુગામી જોગવાઈઓમાંથી એવું જણાતું ન હોય કે વિધાનમંડળનો આશય એવી જોગવાઈને ફરજિયાત ન ગણવાનો હતો, ત્યાં સુધી આ આવશ્યકતા માત્ર નિર્દેશાત્મક સ્વરૂપની છે

એવું માનવું શક્ય નથી. બેઠકને સંબોધવાનો અથવા અન્ય રીતે કાર્યવાહીમાં ભાગ લેવાનો, જેમાં મતદાન કરવાનો અધિકાર પણ સમાવેશ પામે છે, એવો અધિકાર તેવા સરપંચ અથવા ઉપસરપંચમાં કાયદાસર્જિત અધિકાર તરીકે નિહિત છે, જે અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવનો સામનો કરી રહ્યો હોય. અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ મતદાન માટે મૂકવામાં આવે તે પહેલાં તેને સભા સમક્ષ રજૂ કરવો અને તેની ચર્ચા થવી આવશ્યક છે. જે સરપંચની સ્થિતિ અને પ્રતિષ્ઠા દાવ પર હોય, તેને આવી બેઠકમાં બોલવાનો નિશ્ચિત અધિકાર છે અને જ્યારે તેને એવો અધિકાર નકારવામાં આવે, ત્યારે જે તે સંદર્ભમાં તેને હાનિ પહોંચે છે. લોકશાહીમાં, જ્યારે ચૂંટાયેલ સરપંચ અથવા જે તે સંદર્ભમાં ઉપસરપંચને અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ દ્વારા દૂર કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે અને જ્યારે ઉલ્લેખિત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટપણે નક્કી કરે છે કે એવો અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવનો સામનો કરનાર સરપંચ અથવા જે તે સંદર્ભમાં ઉપસરપંચને બોલવાનો અધિકાર રહેશે, ત્યારે આવી આવશ્યકતા માત્ર નિર્દેશાત્મક સ્વરૂપની છે એવું માનવું શક્ય નથી. સરપંચ અથવા જે તે સંદર્ભમાં ઉપસરપંચ, પોતાની પ્રભાવક શક્તિ અથવા તર્કસંગત દલીલો દ્વારા બેઠકમાં હાજર રહેલા કેટલાક સભ્યોને પોતાનો મત બદલવા પ્રેરિત કરી શકે અને તેમને અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવનો વિરોધ કરવા માટે મનાવી શકે. સરપંચ અથવા જે તે સંદર્ભમાં ઉપસરપંચને પૂર્ણરૂપે સાંભળવાની તક ન આપી, આ કાયદાસર્જિત અધિકારનો ભંગ કરવામાં આવે છે. આવા

અધિકારના ઇનકારથી કોઈ વ્યક્તિગત પ્રકરણમાં કેટલી હાનિ થઈ હોઈ શકે તેની કસોટી કરવી શક્ય નથી. તેમજ, કોઈ નિર્ધારિત પ્રકરણની વ્યક્તિગત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને ઉલ્લેખિત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરવું પણ શક્ય નથી. તેથી, પ્રતિવાદી નં. ૬ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાવલ દ્વારા રજૂ કરાયેલ આ દલીલ સ્વીકારવી શક્ય નથી કે વર્તમાન પ્રકરણમાં, જ્યારે ૧૭માંથી ૧૪ સભ્યોએ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવના સમર્થનમાં મત આપ્યો હતો, ત્યારે અરજીકર્તાને બેઠકમાં બોલવાનો અધિકાર ન આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં તેને કોઈ હાનિ થઈ નથી અને અંતે મહત્વની વાત તો એ છે કે પંચાયતના બે-તૃતિયાંશ સભ્યોનું મત એવું હતું કે અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ સ્વીકારવામાં આવવો જોઈએ. જો અરજીકર્તાને ઉલ્લેખિત બેઠકમાં બોલવાની અને ભાગ લેવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હોત તો સ્થિતિ શું બની હોત, તેનો અંદાજ લગાવવો શક્ય નથી. અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવને મતદાન માટે મુકવામાં આવે તે પહેલાં અરજીકર્તાને બેઠકને સંબોધવાનો કાયદાસર્જિત અધિકાર હતો. જ્યારે કાયદાની આવી ફરજિયાત આવશ્યકતાનું પાલન કરવામાં આવ્યું નહોતું, ત્યારે પ્રસ્તાવને મતદાન માટે મૂકવાની, મતગણતરી કરવાની અને ઠરાવ સ્વીકારવાની અનુસંગિક તમામ કાર્યવાહી પોતે જ નિષ્ફળ બને છે અને તેને કોઈ અસર કે માન્યતા રહેતી નથી.

૧૬. મેં જે નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યો છું, એટલે કે, ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની આવશ્યકતા સ્વરૂપે ફરજિયાત છે અને માત્ર નિર્દેશાત્મક નથી, તેને ધ્યાનમાં લેતા, અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પર મતદાન થવાની અવસ્થાથી લઈને બેઠક દ્વારા તેના સ્વીકાર સુધીના તમામ અનુસંગિક પગલાં અસ્તિત્વહીન અને અમલઅયોગ્ય બની જાય છે, કારણ કે ચુકાદાના પૂર્વ ભાગમાં તથ્યરૂપે એવો નિષ્કર્ષ નોંધવામાં આવ્યો છે કે અરજદારને બેઠકમાં બોલવાની અથવા મતદાન કરવા સિવાય અન્ય કોઈ રીતે ભાગ લેવાની તક આપવામાં આવી નહોતી. ”

૧૩. ઉપરોક્ત ચુકાદા વિરુદ્ધ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં.૧૬૭૭ ઓફ ૨૦૦૫ દાખલ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ તા. ૦૮.૧૨.૨૦૦૫ના આદેશ દ્વારા વિભાગીય પીઠે તે નામંજૂર કરી હતી. તેથી, ઉપરોક્ત ચુકાદામાં પ્રતિપાદિત કાનૂની સિદ્ધાંતોને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ છે. અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩)ની જોગવાઈઓ ફરજિયાત સ્વરૂપની છે અને માત્ર નિર્દેશાત્મક નથી. તેથી, પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩ પર અરજદાર વિરુદ્ધ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પસાર કરવામાં આવે તે પહેલાં, અરજદારને ગૃહ સમક્ષ રજૂઆત કરવાની તક આપવાની ફરજ આવશ્યક હતી. અરજદારે પોતે બોલવાની તક માગી ન હોય તે સાચું હોઈ શકે. તેમ છતાં, જ્યારે અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩)ના આધારે કાયદા મુજબ અરજદારને કોઈ હક પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે માત્ર આ આધારે કે અરજદારે સાંભળવાની તક માગી નહોતી, એવો હક ક્ષીણ થઈ જતો નથી. પ્રતિવાદી નં.૨

અને ૩ જવાબદાર સત્તાધિકારીઓ છે, જેઓની ફરજ કાયદાની જોગવાઈઓનો અમલ કરાવવાની અને આ અદાલતના ચુકાદાઓનું શબ્દશઃ તેમજ ભાવશઃ પાલન કરવાની છે. તા. ૦૪.૦૯.૨૦૧૪ની બેઠક દરમિયાન અરજદારને ગૃહ સમક્ષ રજૂઆત કરવાની તક ન આપીને, પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩એ કાનૂન દ્વારા તેમના ઉપર નિર્ધારિત ફરજોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા દર્શાવી છે અને પરિણામે અરજદારને ગંભીર હાનિ તથા અન્યાય પહોંચાડ્યો છે.

૧૪. હવે પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ ની તરફથી અનુક્રમે દાખલ કરાયેલા વધુ સોગંદનામાઓ પરથી એ હકીકત પ્રકાશમાં આવી છે કે, વાસ્તવમાં, અરજદારને તેના વિરુદ્ધ અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવને પસાર કરવામાં આવે તે પહેલાં ગૃહને સંબોધવાની કોઈ તક આપવામાં આવી નહોતી. વધુ સોગંદનામાઓમાં કરવામાં આવેલા નિવેદનો મુજબ, વિડિયોગ્રાફ કરાયેલી કાર્યવાહીનું કોમ્પેક્ટ ડિસ્ક પરથી આ સ્થિતિ સ્પષ્ટ થાય છે, જે બાબત ઉક્ત પ્રતિવાદીઓએ પોતે જ સ્વીકારી છે.

૧૫. તેથી, સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૩-તલાટી-કમ-મંત્રી એ પોતાના દ્વારા દાખલ કરાયેલા, તા. ૦૭.૧૦.૨૦૧૪ના રોજ પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક સમર્થિત જવાબી સોગંદનામામાં આ અદાલત સમક્ષ ખોટું નિવેદન કર્યું હતું કે અરજદારને બોલવાની તક આપવામાં આવી હતી, પરંતુ તેણીએ તેનો લાભ લીધો નહોતો. હવે એ જ પ્રતિવાદીએ વધુ સોગંદનામામાં સ્વીકાર્યું છે કે અરજદારને સાંભળવાની કોઈ તક જ આપવામાં આવી નહોતી. વિડિયોગ્રાફ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહીનો

સંક્ષિપ્ત ડિસ્ક પ્રથમ સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું ત્યારે પણ પ્રતિવાદી નં. ૩ પાસે ઉપલબ્ધ હતો. તેમ છતાં, ઉક્ત સોગંદનામામાં આ અદાલત સમક્ષ ખોટું નિવેદન કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિવાદી નં. ૩ દ્વારા નિશર્ત માફી માંગવામાં આવી હોવા છતાં, એ સ્પષ્ટ છે કે પ્રતિવાદી નં. ૩, તલાટી-કમ-મંત્રી તથા તા. ૦૪.૦૯.૨૦૧૪ની બેઠકની સમગ્ર કાર્યવાહી નોંધનાર વ્યક્તિ હોવાને કારણે, અરજદારને સાંભળવાની કોઈ તક આપવામાં આવી નહોતી તે બાબતે સંપૂર્ણપણે અવગત હતો. તેના દ્વારા નોંધવામાં આવેલી લેખિત કાર્યવાહીમાંથી પણ એવું દર્શાવું નથી કે અરજદારને સાંભળવાની કોઈ તક આપવામાં આવી હતી. તેમ છતાં, પોતાના જ શ્રેષ્ઠ રીતે જાણીતા કારણોસર, પ્રતિવાદી નં. ૩ એ તા. ૦૭.૧૦.૧૭૦૭ના રોજ પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક સમર્થિત જવાબી સોગંદનામામાં આ અદાલત સમક્ષ ખોટું નિવેદન કર્યું હતું. ત્યારબાદ, મન ફેરવાતા, પ્રતિવાદી નં. ૩ હવે નિશર્ત માફી સાથે આગળ આવ્યો છે. આ અદાલતના મતે, જાણપૂર્વક અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરવા અને અરજદારને તેના વાજબી કાનૂની હકોથી વંચિત રાખવા બદલ માત્ર માફી કોઈ વળતરરૂપ થઈ શકતી નથી.

૧૬. પ્રતિવાદી નં. ૩ દ્વારા અદાલત સમક્ષ શપથપૂર્વક ખોટું નિવેદન કરવામાં આવ્યું હોય તેવી વર્તણૂકની આ અદાલત મૂલવણી કરતી નથી. પ્રતિવાદી નં. ૩ની આ વર્તણૂક દર્શાવે છે કે તલાટી-કમ-મંત્રી તરીકે, જે ઉપરોક્ત પંચાયતની તમામ કાર્યવાહી સાચી અને સૂક્ષ્મતાપૂર્વક નોંધવાની ફરજ હેઠળ બંધાયેલ છે, તેના તરફથી લોકશાહી પદ્ધતિથી ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિના કાનૂની અધિકારો પ્રત્યે

બેફિકર, બેદરકાર અને ઢીલીવર્તી વૃત્તિ રહેલી છે. આ ઉપરાંત, પ્રતિવાદી નં. ૩ની વર્તણૂક અદાલત સાથે મનસ્વી રીતે ખેલખલ કરવાની વૃત્તિ પણ દર્શાવે છે. તેથી, પ્રતિવાદી નં. ૩ ઉપર યોગ્ય ખર્ચ લાદવામાં આવવો યોગ્ય ઠરે છે.

૧૭. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની ફરજિયાત જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ દ્વારા તા. ૦૪.૦૯.૨૦૧૪ ની બેઠક દરમિયાન કરવામાં આવ્યું હતું, જેના પરિણામે અરજદાર વિરુદ્ધ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ કાયદાની જોગવાઈઓથી પરે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તા. ૦૪.૦૯.૨૦૧૪ ની સમગ્ર કાર્યવાહી, અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની ફરજિયાત જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં હાથ ધરવામાં આવેલ હોવાથી, રદ કરવામાં આવવા પાત્ર છે.

૧૮. અનુસંધાને, નીચે મુજબનો આદેશ કરવામાં આવે છે.

અરજદાર વિરુદ્ધ કોઠારા ગ્રુપ ગ્રામ પંચાયત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તા. ૦૪.૦૯.૨૦૧૪ના અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવનો ઠરાવ અને કાર્યવાહી આથી રદ કરવામાં આવે છે. પરિણામે, અરજદારને ઉક્ત ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ તરીકે તાત્કાલિક પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવશે.

પ્રતિવાદી નં.૩-જીતેન્દ્ર એસ. પ્રજાપતિ, જે આજે અદાલતમાં સ્વયં હાજર છે, તેમણે અરજદારને રૂા. ૫,૦૦૦/- (માત્ર રૂપિયા પાંચ હજાર) ખર્ચ તરીકે વ્યક્તિગત રીતે ચૂકવવા સંમતિ દર્શાવી છે. તે તેઓ આજે થી બે અઠવાડિયાની અંદર કરશે.

૧૯. ઉપરોક્ત શરતો મુજબ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. તદનુસાર, નિયમ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

સીધી તામીલ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

(શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.